

Mundus Aspectabilis Philosophice Consideratus

Falck, Joseph

Augustae Vindelicorum, 1740

Caput V. De Causis per accidens.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95848](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95848)

ex specierum coordinatione, phantasmatum serie, & aliis determinantibus extrinsecis; quæ tamen omnia non sunt uti in homine per reflexionem acquisita, aut animæ imperio subjecta, sed partim ab Auctore naturæ brutis indita, partim ab aliis causis extrinsecis iisdem impressa. Et certè natura mirabilis etiam est in magnete, gemmis, plantis aliisque sensu & ratione carentibus, quod haud dubiè in illius Auctorem referri debet.

CAPUT V.

De Causis per accidens.

CAUSA per accidens duplex est, una quæ hîc & nunc non influit, sed tantum per accidens conjungitur causæ influenti, uti est musica in musico ædificante: altera est, quæ influit in effectum à se non intentum, ad quem nempe non est ordinata, si est causa non libera, aut non intentum, vel probabiliter prævisum, si est libera. De priori hîc non agimus; quia, cum non influat, propriè non est causa. Posterior autem dividitur in casum & fortunam, ad quas reducitur fatum, & causa Monstrorum.

Casus, ut hîc sumitur pro causa, non pro effectû, est causa non libera per accidens influens in effectum rarò contingentem. Sic casus fuit, quo in ruinis templi, terræ motu concussi, puer intra concavum campanæ ambitum sanus reperiatus est; sic etiam casus est, si tegula decidens prætereuntem vulneret. Fortuna est causa per accidens effectûs rarò contingentis in creaturis, quæ agunt formaliter propter finem, cum nempe causa libera ponit effectum non intentum, vel non expectatum, & probabiliter prævisum: sic fortuna est, si præter intentionem fossor terræ inveniatur thesaurum; & ipse effectus seu inventio thesauri dicitur effectus fortuitus, quem cum fortuna confundit vulgus. Sic etiam fortuna est, si aleator liberè ludens aliquoties projiciat senarios, etiamsi hoc intenderit & optaverit, quia hic effectus, uti supponitur, non fundatur in aliqua causa naturali per se, aut in dexteritate projicientis.

Porro respectu Dei nullus datur effectus fortuitus, aut casualis; uti enim pulchrè S. Aug. lib. 3. de Trin. cap. 4. *Nihil in ista totius creature amplissima quidem, immensaque republica est, quod non de interiori atque intelligibili aula summi Imperatoris, aut jubeatur, aut permittatur.* Hic enim cuncta prævidet, & sine ejus providentia, ut habet Evangelium, nec perit capillus de capite nostro; effectus autem malos seu peccata, non intendit, sed duntaxat permittit. Effectus igitur casuales & fortuiti dantur tantum respectu creaturarum, qui prout sunt boni aut mali, fortuna prospera aut sinistra dicitur. Hinc est, quod Arist. dixisse fertur: *Ubi parum ingenii, ibi plus fortune*; quia scilicet fortunatus multa non prævidet, quæ præditus meliori ingenio prævidisset. Unde etiam Gentiles antiqui finire fortunam Deam cæcam.

FATUM à variis variè sumitur. Ethnici antiqui per fatum intellexerunt necessitatem omnibus dominantem, cujus leges in Jovis Dipthera descriptæ etiam à Diis mutari non possent. Priscillianistæ Hæretici intelligebant dispositionem quandam omnium rerum necessariò consequentem ad impressionem cæli, & ordinem ac motum stellarum. Calvinistæ intelligunt præscientiam & voluntatem Dei, inferentem hominibus necessitatem ad actiones omnes. In hoc triplici sensu fatum rejicitur ab omnibus rectè sentientibus, ut falsum & impium.

Per

Per fatum autem Catholici, licet hoc nomen raro usurpent, ne dent anam erroris, intelligunt concatenatam causarum secundarum & effectuum seriem, infallibiliter sequentem juxta Dei providentiam omnia suaviter disponentis, absque ulla in creaturis liberis necessitate antecedenti. Unde fatum à Boëtio dicitur: *Inhærens rebus mobilibus immobilis dispositio, per quam Divina Providentia suis quæque necit ordinibus.*

Monstra quoque inter effectus casuales numerantur, & ab Arist. 2. Phys. dicuntur peccata naturæ, quando nempe hæc agendo finem suum non assequitur ob aliquod principium corruptum aut confusum, vel à fine suo deficit ob impedimentum aliquod raro contingens. Causæ monstrorum sunt 1. Redundantia vel defectus materiæ, aut alterius requisiti, præsertim dum prima formantur rudimenta: sic ex abundantia aliquando nascitur homo cum 6. digitis; subinde autem ex defectu sine brachio aut digitis. 2. Est confusio seminum & materiæ, sic nascitur mulus & leopardus, qui tamen communiter non appellantur monstra, quia non raro contingunt. Africa tamen juxta commune proloquium parens monstrorum dicitur; quod propter aquæ penuriam diversissima animalia convenient ad Nilum, & Nigrum. 3. Est defectus virtutis formatricis: hinc nascuntur aliquando sine distinctione digitorum, aut malè tornatis manibus & membris; de quibus plura, ubi de origine animalium. 4. Est intemperies qualitatum per excessum & defectum: hinc ex defectu caloris quidam pueri nascuntur cani, sicut ex nimio calore & humido nascuntur aliquando barbati; hinc etiam resultat cerebri, aliarumque præcipuarum corporis partium intemperies & mala dispositio. 5. est agens intrinsecum adventitium: ita sæculo priore, uti refert Gasendus, pectori cujusdam rustici ex arbore in vespere casu decidentis inhæsit spina, quæ carne postmodum intumescendo avelli non potuit; sed verno tempore ramusculi & tenues frondes inde progerminabant, qui ramusculi postmodum amputati pullulare non cessabant.

6. Et crebrior monstrorum causa est vis imaginatrix matris, quæ vel corpuscula materiæ, dum prima formantur organa, à scopo per motum extraordinarium aberrare facit, vel impressiones extraordinarias in foetu causat. Constat enim ab experientia quotidiana, vim animi fictricem seu potentiam imaginativam posse per spiritum immissionem, sanguinis impulsu, nervorum motum &c. varias corporis partes diverso modo afficere, prout diversa est imaginatio & motus in cerebro, ex quo consequuntur motus alii. Et ratio est, quia sicut ab aliis partibus datur communicatio motus usque ad cerebrum, sic etiam datur à cerebro in partes alias; quod infertur ex structura corporis, & debetur imperio animæ, corpori unitæ. Poterit igitur vis matris imaginativa etiam in foetum sibi adhaerentem agere per similem motus communicationem, & quidem eò facilius, quod teneriora sunt illius corpusculi organa, quæ levem etiam impressionem admittunt, sicut organa matris in cerebro, quamvis talis impressio non alibi fiat in corpore matris jam consolidato. Quod si hæc motus communicatio & impressio ex repentino, v. g. horrore sit vehementior, læduntur etiam aut disrumpuntur membra foetus. Sic legimus matrem, viso capitalis rotæ supplicio, infantulum fractis membris edidisse.

